

Niksejä ja lisävinkkejä Aleph-kuvailijalle

Talonmies-Extra 12.3.2020
Minttu Hurme, Minna Kantanen

Esityksen sisältö

- Haku Alephissa muista tietokannoista
- Hakutulospöytäkirjojen rajoituksia
- Otsikkomuotohauk (F3, Ctrl-F3, F4, Ctrl-F4)
- Kenttien/osakenttien valmiit sisältövaihtoehdot (Ctrl + F8)
- *Edit actions* ja *Edit text* -valikot
- Näppäinkomentoja ja niiden ohjelmointi
- Tietueen aineistotyyppin muuttaminen
- Erikoismerkit ja Alephin virtuaalinäppäimistö

Haku Alephissa muista tietokannoista

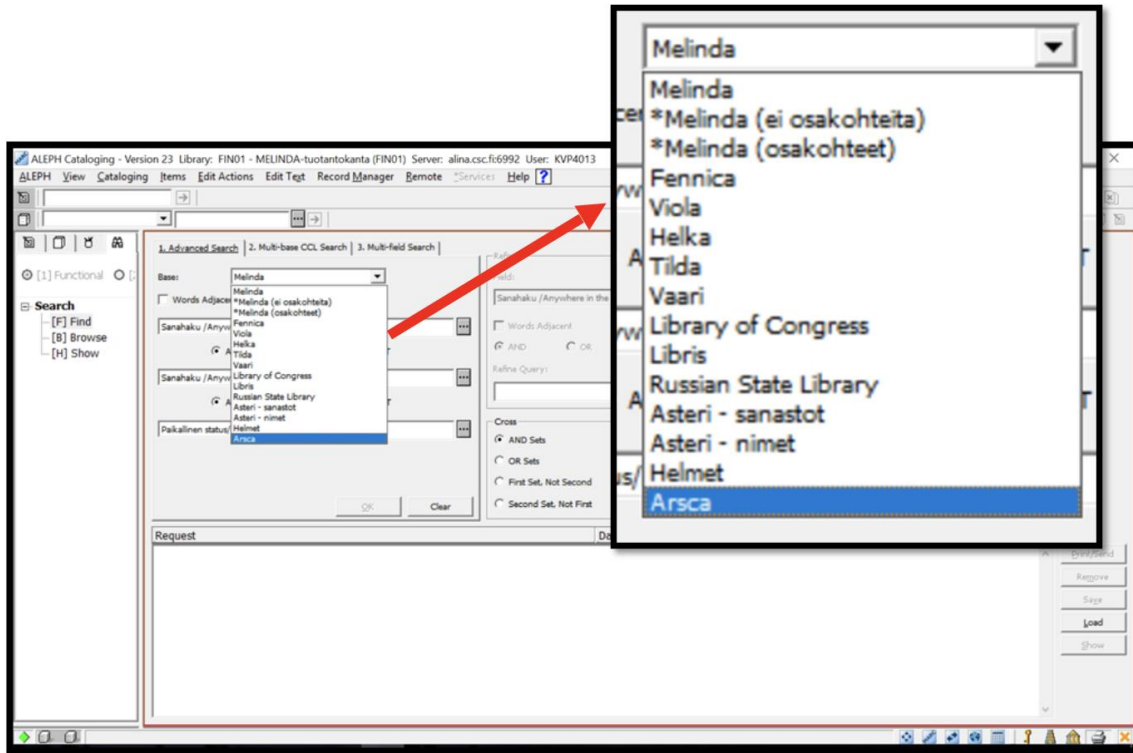
Dokumentaatio Melinda-wikissä:

<https://www.kiwi.fi/display/melinda/Haku+Alephissa+muista+tietokannoista>

- Alephin hakujen ***Base*** -valinnalla voi valita hakukohteen:
  - Melinda, Melindan osakohteet, Melinda ilman osakohteita
  - Asterin auktoriteettitietueet
  - Muu tietokanta (mm. Helka, Arsca, LOC)

Muiden tietokantojen hakuvaihtoehdot ovat suppeammat kuin Melindan

Base -valinta

Haku useammasta kannasta yhtäaikaan

- Yhtäaikaisen haun useampaan kantaan saa tehtyä ***Search*** -tilan välilehdeltä ***2. Multi-base CCL Search***
  - tietokantavalikosta valitaan halutut kohteet
  - hakulause kirjoitetaan **CCL Query** -laatikkoon.

2. Multi-base CCL Search

1. Advanced Search | 2. Multi-base CCL Search | 3. Multi-field Search

Melinda
 *Melinda (ei osakohteita)
 *Melinda (osakohteet)
 Fennica
 Viola
 Helka
 Tilda
 Vaari
 Library of Congress

Words Adjacent

CCL Query
WAU=tolkien

OK Clear

Refine

Field:
Anywhere in the record

Words Adjacent

AND OR NOT

Refine Query:
Refine Clear Refine

Cross

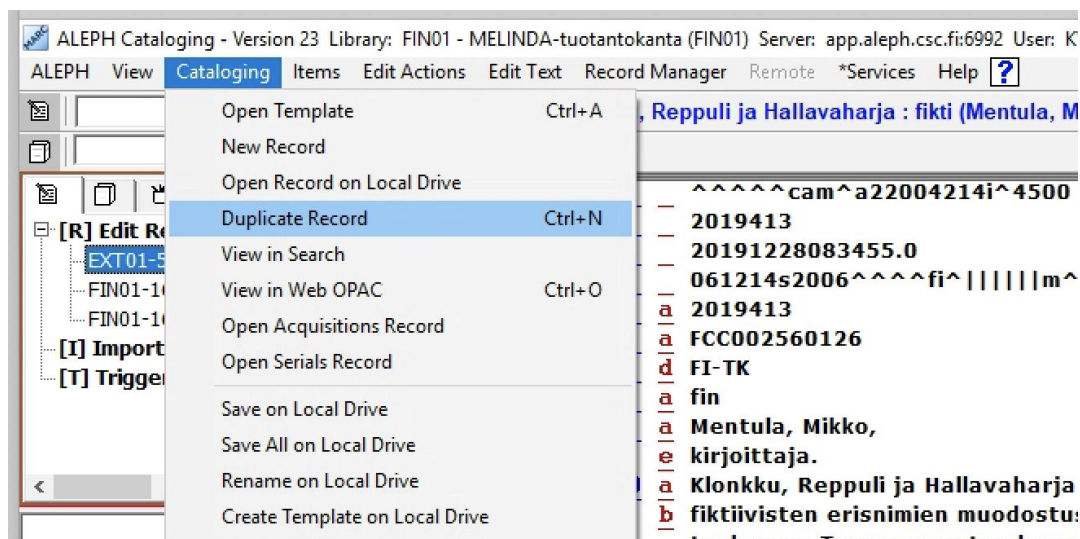
AND Sets
 OR Sets
 First Set, Not Second
 Second Set, Not First

Cross Set

Request	Database	No Records
Author= tolkien	FIN01	962
W-authors= tolkien	HELKA	51

Etäkannasta haetun tietueen käsittely

- Etäkannasta haettu tietue pitää kopioida **Cataloguing-**valikon **Duplicate Record**-toiminnolla (pikanäppäin **Ctrl-N**)

- Etäpoiminnassa syntyneen SID-kentän saa mielellään poistaa tietueesta

<u>SID</u>	—	<u>z</u>	ruacARRIER
		<u>a</u>	Z39
		<u>b</u>	HELKA
		<u>c</u>	

- Etäpoiminnassa aiemmin esiintynyt ongelma, jossa tietueelle ei syntynyt FMT-kenttää, on korjattu

Hauissa näytettävä viitemäärä ja hakutuloksen rajaaminen

- Aleph hakee hakujen tuloslistaukseen esiin enintään 10 000 tietuetta
- suurempia hakutuloksia voi rajata mm.
  - käyttämällä useampaa hakua alkuperäisessä haussa
  - rajaamalla hakutulosta ***Refine*** -toiminnolla
  - yhdistelemällä useamman haun tulosjoukkoja ***Cross*** -toiminnolla

Hakutulosjoukkojen rajauksia

1. Advanced Search | 2. Multi-base CCL Search | 3. Multi-field Search

Base:

Words Adjacent

...

AND OR NOT

...

AND OR NOT

...

Refine

Field:

Words Adjacent

AND OR NOT

Refine Query: ...

Cross

AND Sets

OR Sets

First Set, Not Second

Second Set, Not First

Request	Database	No Records
(Local Owner (LOW)= SEAMK)	FIN01	38614
Local Owner (LOW)= SEAMK AND Language of work= swe	FIN01	640
((Local Owner (LOW)= (SEAMK))) AND Language of work= (swe) AND Titles= "finland"	FIN01	11
((Local Owner (LOW)= (SEAMK))) AND Language of work= (swe) NOT ((Local Owner (LOW)= (SEAMK))) AND Language of work= (swe) AND Titles= "finland"	FIN01	629

Otsikkomuotohaut (F3, Ctrl-F3, F4, Ctrl-F4)

- ***Edit Actions* > *Search Headings ...*** eli otsikkomuotohaku-toiminnoilla voi hakea ja tarkastaa kenttien sisältöjä Melindan omista ja auktoriteettikanta Asterin indekseistä

Dokumentaatio Melinda-wikissä:

<https://www.kiwi.fi/display/melinda/Alephin+otsikkomuotohaut>

Listaus kentistä, joissa toiminto on käytettävissä Melinda-wikissä:

<https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=161284327>

Osakenttien sisältövaihtoehdot (Ctrl-F8)

- ***Edit Actions* > *Search Subfield Options*** - toiminnolla voi hakea ja tarkastaa osakenttien sisältöjä Alephin asetuksissa määritellyistä automaattisesti täydentyvistä sisältövaihtoehdoista

Dokumentaatio Melinda-wikissä:

<https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=50167919>

Edit actions ja *Edit text* -valikot

- ***Edit Actions*** ja ***Edit text*** -valikot ovat avattavissa myös pikanäppäinkomentoilla:
  - ***Edit Actions*** - oikea hiirennappi
  - ***Edit Text*** - shift + oikea hiirennappi
- Pikanäppäinkomennot saa vaihdettua päittäin muokaamalla Alephin asetustiedostoa ***C:\AL500_23\Catalog\tab\CATALOG.INI*** seuraavasti:
  - asetusrivi **RightClickMenu=EditActions** päivitetään muotoon **RightClickMenu=EditText**

Näppäinkomentoja

-lisää Aleph Luettelointioppaassa ja Aleph-ohjelman valikoissa, myös Melinda-wikissä (Ohjeet/Aleph/Aleph-luettelointiohjelman näppäinkomentoja)

- **Kopioi tietue**   **Ctrl + N** tai Cataloging - Duplicate record
- **Peru**   **Ctrl + Z**
- **Tee uudelleen**   **Ctrl + Y**
- **Kopioi / Liitä**   **Ctrl + C / Ctrl + V**

- **Kentän lisääminen**   **F6**
- **Kentän lisääminen listalta**   **F5**
- **Osakentän lisääminen**   **F7**
- **Kentän poistaminen**   **Ctrl + F5**
- **Osakentän poistaminen**   **Ctrl + F7**

Lisää näppäinkomentoja

- Kopioi kenttä/kenttiä   **Ctrl + T**
- Liitä kenttä/kenttiä   **Alt + T**
- Kopioi osakenttä/kenttiä **Ctrl + S**
- Liitä osakenttä/kenttiä   **Alt + S**

- Avaa template uudeksi tietueeksi   **Ctrl + A**
- Lisää template tietueeseen   **Ctrl + E**
- Tallenna tietue   **Ctrl + L**

- Tulosta **Ctrl + P**
- Kiinteämittaiset kentät auki **Ctrl + F**

Hyödyllisiä toimintoja

- Tulostaminen **Ctrl + P**
  - Suositeltava valinta MARC tags FORM,001, joka sisältää tietueen kentät, kenttäkoodit ja osakentät
- Tietuetta voi katsoa OPAC-näytössä **Ctrl + O** tai valitse välilehti "Browser" luettelointinäytön alapalkista

Vinkki:

Pop-up-ikkunoita ja valikoita voi selata nopeammin painamalla haetun vaihtoehdon alkukirjainta

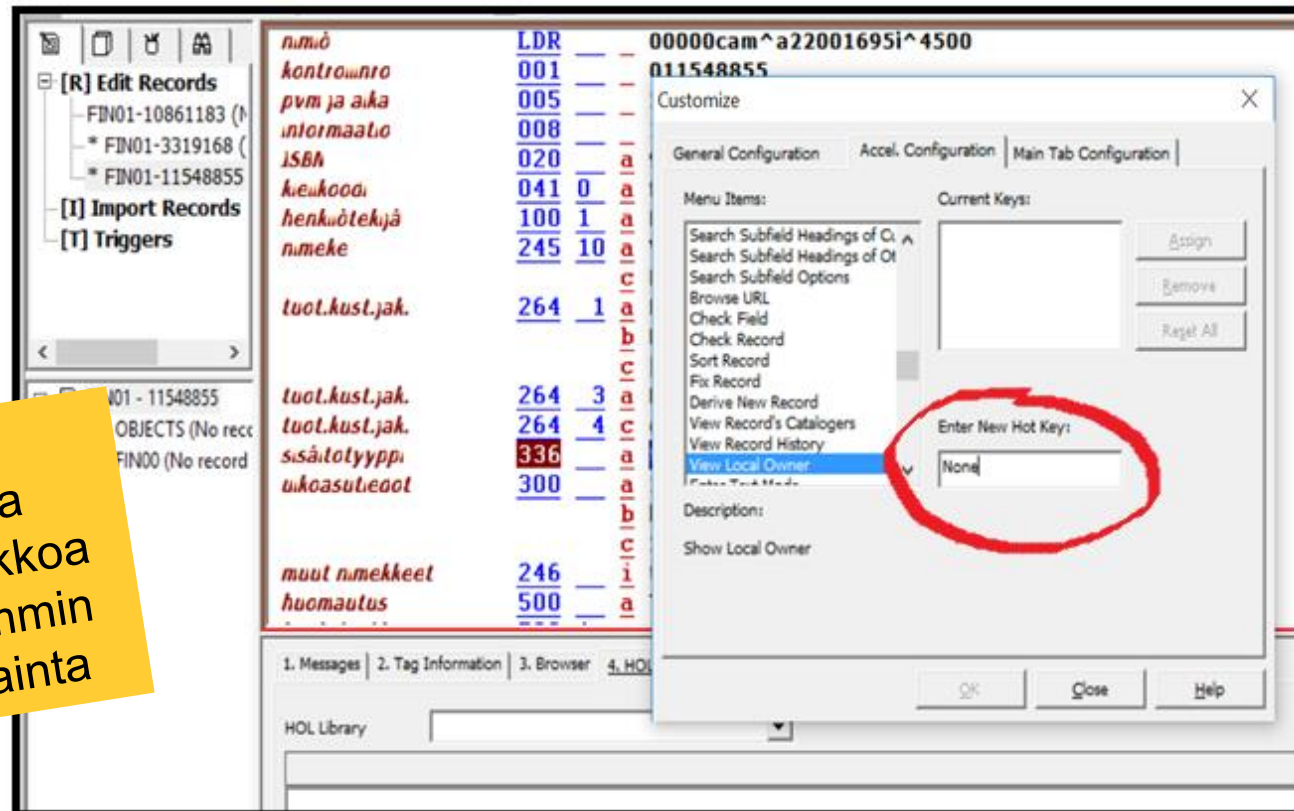

Näppäinkomentojen ohjelmointi – LOW tagin lisääminen

- Esim. LOW tagin lisääminen/tarkistaminen (View Local Owner) näppäinkomennoksi Alt + L
  - ALEPH – Options – Customize - Accel. Configuration -välillehti
  - Hae "Menu Items" -listasta "View Local Owner"
  - Näppäile ruutuun "Enter New Hot Key" yhdistelmä "Alt + L"
  - Paina "Assign"
- > näppäinyhdistelmä siirtyy ruutuun "Current Keys"
- Tallenna OK:lla

Vinkki:

Tässä tapauksessa "Menu Items"-valikkoa voi selata nopeammin painamalla V-kirjainta

Näppäinkomentojen ohjelmointi

- Leikkaa kenttä/osakenttiä

- Kopioi kenttä/kenttiä   Ctrl + T
  - Liitä kenttä/kenttiä   Alt + T
  - Kopioi osakenttä/kenttiä   Ctrl + S
  - Liitä osakenttä/kenttiä   Alt + S
-
- Ctrl + X toimii yhden osakentän sisällä
  - Koko kentän tai useamman kentän tai osakenttien leikkaamisen voi ohjelmoida näppäinkomennoksi ALEPH – Options – Customize - Accel. Configuration –välillehdellä

Esimerkiksi

Leikkaa kenttä/kenttiä

Ctrl + I

Leikkaa osakenttä/osakenttiä

Tietueen aineistotyyppin muuttaminen

- Jos ennakkotietueessa väärä aineistotyyppi
- Joskus poimituihin tietueisiin tulee aineistotyyppiä XX. Koska formaatissa ei ole tätä aineistotyyppiä ja siksi kiinteiden kenttien muokkaaminen ei onnistu.
- Joskus tietueiden yhdistämien Merge-ohjelmassa ei onnistu, koska tietueet ovat eri aineistotyyppiä.

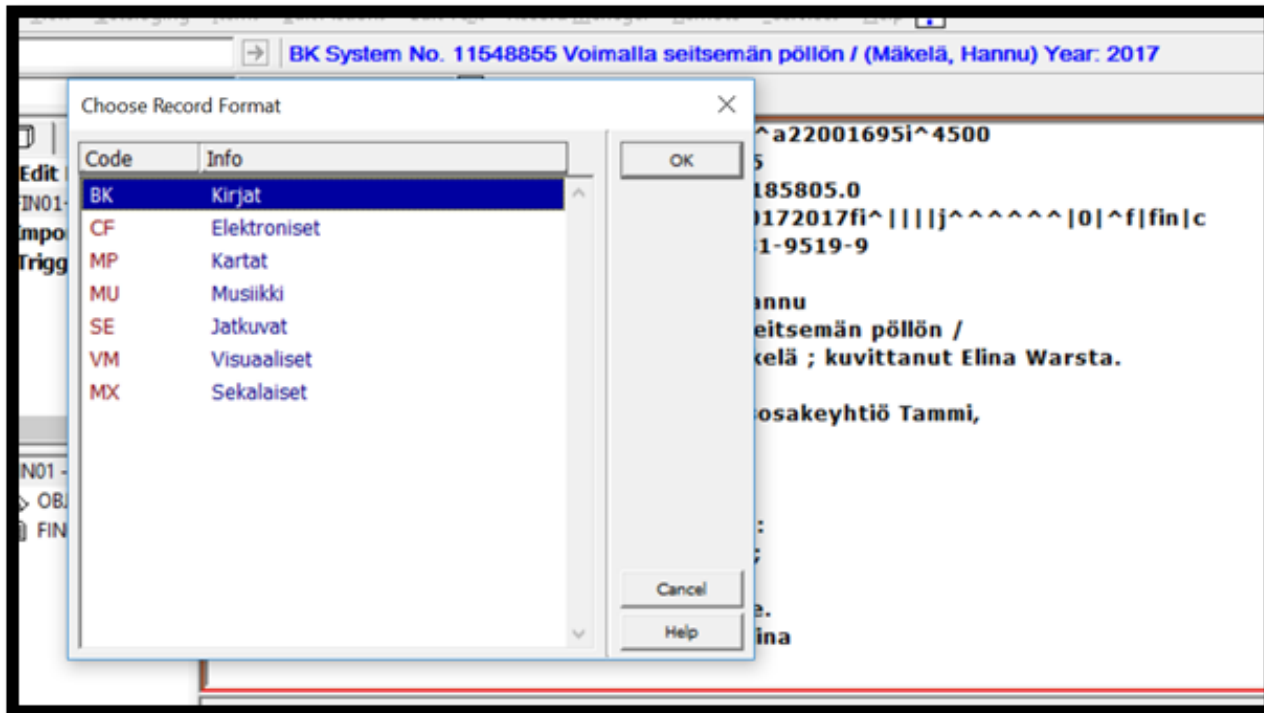
-> tietueen aineistotyyppi on vaihdettava

Tietueen aineistotyyppin muuttaminen (2)

- Edit Actions – Change Records Format

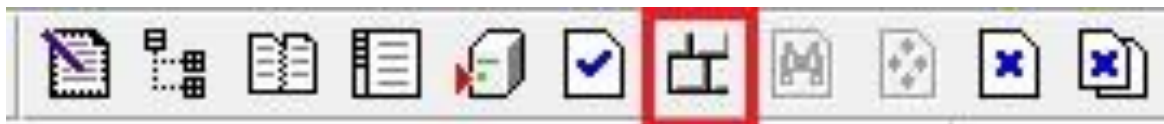
-> Valitse oikea aineistotyyppi ja hyväksy OK:lla.

Korjaa kiinteiden kenttien koodit uuden aineistotyyppin mukaisiksi, myös Leaderin 000/06 Tietueen tyyppi, koska koodit eivät muutu automaattisesti.

Unicode-merkistö Alephissa

- Erikoismerkinäppäimistön saat auki oikeasta yläkulmasta klikkaamalla seuraavaa kuvaketta (tai Ctrl + K)

- Unicode-moodi
  - Oletuksena pikanäppäin **F11** vie sinut Unicode-moodiin Alephissa. Voit tämän jälkeen syöttää minkä tahansa Unicode-merkkikoodin! Kun painat uudelleen **F11** pääset takaisin normaalitilaan.
  - Unicode-koodeja löytyy mm. osoitteesta <https://unicode-table.com/en/>

Vinkki:

Paina **F11**, kirjoita **263a** ja
paina **F11**
– minkä merkin sait tehtyä?

Alephin virtuaalinäppäimistön muokkaus

<https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=50167908>

Ohjeet, miten voi

- lisätä, poistaa ja muokata välilehdillä olevia merkkejä
- luoda ja poistaa välilehtiä sekä muuttaa niiden kokoa
- muuttaa käytössä olevia fontteja

Merkkien lisääminen

- Avaa Aleph-luettelointiohjelman asetustiedosto
C:\AL500_23\Alephcom\tab\keyboard.txt muokattavaksi
- Lisää haluamasi merkin unicode-koodi [Numeroita ja symboleja] -listaan (vaikkapa ensimmäiseksi):
  - musiikin tekijänoikeusmerkin © unicode-koodi on **2117**
  - tavaramerkkisymbolin ™ unicode-koodi on **2122**
- Tallenna asetustiedosto

Aleph-kuvailijan oppaat

- [Aleph-luettelointiohjelman käyttöohje](#) (PDF, kirjautuminen Linnea2-tunnuksilla)
- Englanninkielinen luettelointiohje vapaasti käytössä
https://knowledge.exlibrisgroup.com/Aleph/Product_Documentation/01_Version_23
  - Valitse sivulta otsikon ”**Individual Chapters**” alta listasta [Aleph 23 User Guide - Cataloging](#)
- [Melinda-wiki](#)
  - [Melindan toimintaohje](#) (Melinda-wiki/Ohjeet/Melindan toimintaohje)
  - [Aleph-ohjeita](#) (Melinda-wiki/Ohjeet/Aleph)

Melinda

Kiitos!

melinda-posti(at)helsinki.fi

Melinda-wiki: <https://www.kiwi.fi/display/melinda>